

Sammanfattning

Titel: Ömtåliga mosaiker av lärar-blivande – att kalejdoskopera framtider

Nyckelord: lärar-blivande, affekt, problem, nuet, arbetsintegrerad lärarutbildning

Detta är en avhandling om att bli lärare i en *arbetsintegrerad lärarutbildning*, en så kallad *AIL-lärarutbildning*, där arbete som anställd lärare i en skola blir en del av den formella utbildningen. Under 2010-talet stod samhället och (högre) utbildning inför flera utmaningar kopplade till den ökande lärarbristen. Universitet och skolhuvudmän går därför samman för att försöka hitta en lösning på gemensamma problem. Lösningen som introduceras är arbetsintegrerade lärarutbildningsprogram som kombinerar utbildning med avlönat arbete.

Detta är dock inte en studie om vad AIL-programmet *är*, utan en undersökning av hur det som benämns som 'lärar-blivande' tar sig uttryck inom ramen för en sådan AIL-lärarutbildning. Avhandlingen undersöker vad som händer en blivande lärare under en arbetsdag i en grundskola under den första terminen av en AIL-lärarutbildning. De 16 skolbesök som ligger till grund för denna undersökning genomfördes 2019.

Det för avhandlingen centrala begreppet 'blivande', är ett skifte från en förståelse av verkligheten som ett tillstånd där 'individer' och 'ting' *är*, till ett fokus på *relationer* och frågor om hur 'icke/mänskliga kroppar' kan *bli*. Verkligheten, ur detta perspektiv, är inte på förhand given utan i ett tillstånd av ständig förändring. Verkligheten är därtill vad som benämns som 'virtuell/aktuell', vilket betyder att det verkliga inte bara innefattar det vi ser och förstår, utan också alla icke-aktualiserade *virtuella* möjlighetsbetingelser. Vi rör oss i en 'skillnadens filosofi' (Colebrook, 2010, s. 1) där verklighet ses som produktiv.

Undersökningen fokuserar alltså på hur lärar-blivande i skolkontext utvecklas i ett flyktigt och föränderligt nu. Avhandlingen tittar därför på hur lärar-blivande affekteras av nuets flyktighet, skolans organisatoriska villkor, och en skolkontext som i sig själv är i konstant förändring. Subjektet lärarstudent kan i denna avhandling därför inte längre ses som en statisk och sammanhållen enhet, utan snarare som ett relationellt nav som påverkas av rum, tid och relationella intensiteter där lärar-blivande ska förstås som en öppen och icke-linjär process. I stället för att fråga vad en (icke/mänsklig) kropp *är*, fråga vad en kropp kan *göra*.

I kölvattnet av det upplösta subjektet erbjuder studien således lärar-blivande som den relationella och öppna process som undersöks, och det teoretiska begreppet 'anordning' (Deleuze & Guattari, [1980]2015) (*assemblage*) som dess minsta analysenhet; det vill säga, de skolarrangemang vari olika tidsligheter, rum, och kroppar, kommer samman för att göra saker tillsammans. Det är alltså inte individer som är i fokus, utan *relationer*.

Det teoretiska begreppet 'affekt' är centralt i denna avhandling men hänvisar *inte* till en personlig känsla eller emotion. Affekt handlar i stället om för-personliga intensiteter och de sätt på vilka en kropp påverkar och påverkas i möten med andra (dvs hur de affekterar och affekteras). Colebrook (2010, s. xvii) förklarar att "[a]ffekt är inte innebörden av en upplevelse, utan den respons den ger upphov till", exempelvis i mötet med ett barns fråga, en penna, eller en lärarkollegas förklaring. Det är alltså en fråga om förändringar i kroppars kraft att handla i och genom möten med andra kroppar. Observationer av sådana möten i skolkontext är genomförda av det som i avhandlingen benämns som en 'undersöknings-maskin'. Studien i sin helhet bygger primärt på den ontologi som är formulerad av filosofen Gilles Deleuze varifrån studiens teoretiska begrepp är hämtade och vidareutvecklade.

Snarare än att ställa frågor och formulera syften, arbetar avhandlingen med *problem*. 'Problem' och 'lösningar' har i ett deleuzianskt ramverk en särskild betydelse. Det är genom hur ett problem är formulerat som också lösningen får sin potentialitet, och problem kan formuleras på en mängd *olika* vis. Varje lösning, därtill, öppnar nya problemfält. Problem ska därför inte ses som något negativt eller för den delen som något enkom teoretiskt; tvärt om, allt liv är problemlösning. Ögat, till exempel, skriver Deleuze i sin bok *Bergsonism* ([1966]1988), är svaret på ett problem formulerat i termer av ljus. Kort sagt, i vår vardag löser vi kontinuerligt problem som vi ställs inför, och varje gång ska vi säga "that the solution was as good as it could have been, given the way in which the problem was stated, and the means that the living being had at its disposal to solve it" (Deleuze, [1966]1988, s. 103). Denna förståelse ger vid handen att studien inte är en utvärdering av vare sig arbete eller lärande, utan en undersökning av de resurser som blivande lärare fann tillgängliga för att lösa nuets problem.

Det första problem denna undersökning utforskar är därmed '*hur nuets oförutsägbarhet påverkar lärar-blivande (teacher becoming) – och hur lärar-blivande (becoming-teacher) utvecklas i nyckfulla och obevekliga nu*'. Besökare (läsare) bjuds in till en postkvalitativ undersökning (*post qualitative inquiry, PQI*) (St. Pierre, 2019) presenterad som en icke-linjär avhandlingskomposition på en digital plattform. I

experimentella kartor kallade 'mosaiker' får besökare följa skolhändelser där lärar-blivande undersöks genom text, bild, ljud och musiknotation i ett led att utforska alternativa former av kunnande som inte är på förhand villkorade av det skrivna språkets kategorisering och stillestånd. För det visar sig att språk i sig blir både en möjlighetsbetingelse och ett potentiellt hinder i undersökningen av blivandeprocesser. Sagt på annat vis, givet att nuet är såväl nyckfullt som obevekligt, så fordras också språk som förmår kommunicera temporala och icke-språkliga aspekter av lärar-blivande. Det andra problemet som denna avhandling utforskar är därför 'hur kartor (mosaiker) bidrar till kraften att formulera nya problem relaterade till lärar-blivande'. Detta görs genom den konceptuella process som här introduceras som 'kalejdoskopering' (*kaleidoscoping*).

Denna avhandling föreslår att lärar-blivande är en komplex process som villkoras av de unika förutsättningar som finns i en skolorganisation. AIL-lärarstudenter anställda som lärare genererar under den första terminen av utbildningen upphov till nya problem i skolkontext, vilket indikerar att generella policylösningar sällan svarar mot situerade och singulära problem. Blivande villkoras också av de affektiva resurser som finns tillgängliga i dess omedelbara närhet. I en hektisk skolvardag förvandlas det 'nu' där lärar-blivande vecklas ut i, till en slags 'lärarens materialskåp' som lärar-blivande rotar runt i. Avhandlingen föreslår vidare att lärar-blivande ses skapa allianser med tillgängliga resurser (mänskliga, materiella, rumsliga, tidigare erfarenheter) genom vad som i avhandlingen introduceras som 'relationell arkitektur' (*relational architecting*), där oförutsedda möten moduleras och används kreativt för att påverka kraften att handla i olika situationer. Medan de rotar runt, modulerar lärar-blivande dessutom temporaliteter genom en slags tidsformering som här introduceras som 'chronomorphing', där de snabbar upp eller saktar ner kroppar och skeenden för att bättre matcha nuets behov. Relationell och temporal modulering ses vara ömtåliga och modiga processer som kräver fantasi och experimenterande.

Slutligen föreslår denna avhandling också att *lärar-blivande*, *undersöknings-maskinen*, samt *AIL-lärarytbildning*, på sina respektive vis, utmanar språklig kategorisering genom en experimentell praktik som i denna avhandling introduceras som 'gåto-namngivning' (*naming enigmas*). Det vill säga, en sorts ontologisk skapandeprocess som skisserar alternativa framtider. Sammantaget kommer således utbildning som ett teleologiskt projekt samt den traditionella pedagogiska modellen – "läraren som vet, elever som inte vet, och materialet att veta om" ([min översättning] May & Semetsky, 2008, s. 148) – att utmanas.

Referenser:

Colebrook, C. (2010). *Gilles Deleuze: en introduktion*. Göteborg: Korpen.

Deleuze, G. ([1966]1988). *Bergsonism*. Zone.

Deleuze, G. & Guattari, F. ([1980]2015). *Kapitalism och schizofreni Tusen platåer*. Hägersten: Tankekraft.

May, T., & Semetsky, I. (2008). Deleuze, ethical education, and the unconscious. In I. Semetsky. (Ed.), *Nomadic Education: Variations on a theme by Deleuze and Guattari*. (pp. 143-157). Brill.

St. Pierre, E. A. (2019). Post qualitative inquiry in an ontology of immanence. *Qualitative Inquiry*, 25(1), 3-16.